

EŻAMI ANNWALI TA' L-ISKEJJEL SEKONDARJI 2001

Taqsimata ta' l-Assessjar Edukattiv - Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni

L-Ewwel Sena

MALTI

HIN: Saghtejn

Isem: _____

Klassi: _____

Istruzzjonijiet lill-kandidati:

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub:
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jghinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GHALL-UŻU TAL-GHALLIEMA

SKEMA GHALL-MARKI

Mistoqsija	A	B	C	D	E	F(i)	F(ii)	F(iii)	G	Tot.
Marki	8	22	5	8	10	12	5	10	20	100
Marki ta' l-istudent/a										

Kummenti

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet fuqha:

ISSA LI KBIRT

Illum li kbirt, meta tħares lejja għadek tidhakli bħal meta kont tifla ċkejnkna, b'dik id-daħka li kienet issaħħarni. Kont naqbdok minn idejk, u inti terhi lil kulħadd, u saħansitra lil ommok u lil shabek li kont tilgħab magħhom, biex tiġi miegħi. Jiena kont nieħdok biex tara ħafna ħwejjeġ sbieħ: il-*Luna Park*, fejn kont tirkeb fuq *car* ċkejken iddur id-dawra tistħajlek qed issuq xi *car* minn dawk il-kbar itiru bħal vleġeġ mat-toroq, b'idejk iċ-ċkejnkna mqabbdha mat-tmun, jew titla' titbandal ġewwa l-benniena tal-bandla, tarak iddur, toġhla u tinżel, u inti titbissem u tħares lejja biex turini kemm qed tieħu gost, u jien nitgħaxxaq bina t-tnejn! Kif kollox tbiddel għalik u għalija. **(par. 1)**

Imma l-iktar li kont tiġi miegħi, u mhux inti biss, imma ħuk iċ-ċkejken ukoll li, dlonk kont tarah jithajjar jiġi magħna wkoll, meta kien jasal il-jum ta' San Martin, jew żmien il-Milied, jew l-Ewwel tas-Sena. Ma rridx ninsa l-ferħ tiegħek u ta' ħuk meta kontu tarawni mgħobbi, idejja t-tnejn mimlijin bi qratas u boroż, ġej għandkom, u, malli tiela' t-taraġ, tiġu inti u ħuk tilqgħuni u teħduli kollox minn idejja, u titilqu tiġru għand id-*daddy* u l-*mammy* kollkom ferħanin turuhom dawk il-qratas u boroż mimlijin bil-ġellewż, lewż, tin, laring u ħbejżiet u tifirxuhom fuq il-mejda, idduru magħhom u titgħaxxqu bihom. Dik il-qalb ċkejnkna kemm kienet dak iż-żmien timtela b'hena u ferħ bix-xejn li llum inti u ħuk l-inqas ħsieb tagħhom! **(par. 2)**

Jasal żmien il-Milied. Ħuk medhi bil-presepju li kont bnejtlu. Hu jdaħħal it-tfal sħabu jaraw id-dwal ifeġġu mill-irkejjen tal-blatt u minn ġewwa l-għar fejn hemm il-Bambin bil-Madonna u San Ġużepp, bil-baqra u ħmara ħdejh, u r-ragħajja u l-merħla neżlin mill-mogħdija ta' fuq il-blatt, u n-nixxigħat ta' l-ilma jleqqu bħal ħjut tal-fidda, u fuq kollox il-qamar fix-xena b'sema ikħal mimli kwiekeb tal-karti tal-fidda. Il-qamar jiddi bid-dawl ta' daqsxejn ta' xemgħa warajh kienet l-iktar biċċa opra li ħuk kien jifraħ jistagħgeb biha, u li għaliha l-iktar li kien iħajjar lil sħabu jiġu jaraw il-presepju tiegħu. **(par. 3)**

Imma l-akbar hena tiegħek f'dawk il-ġranet, u l-iktar fl-Ewwel tas-Sena, kienet tkun meta kont nieħdok miegħi tara l-ġugarelli fil-vevtrini tal-ħwienet jew fuq l-imwejjed ta' fuq il-Monti. Fl-Ewwel tas-Sena ħuk kien jithajjar jiġi magħna. It-tnejn tarakom titilquni, tmorru tiġru tħarsu lejn il-vevtrini tal-ħwienet jew tidħlu dritt ġewwa l-ħwienet biex taraw il-ġugarelli. Fil-waqt li inti ma kontx tfittex b'għajnejk ħlief xi sett tal-għamara, xi sett tal-kċina, jew xi pupa, għajnejn ħuk kienu dlonk jieqfu fuq xi ajruplan, xi ferrovija, xi *motor car* jew xi kaxxa suldati taċ-ċomb, imbagħad inti u ħuk tħarsu b'għajnejn ta' ħniena lejja, tistennew nistaqsikom x'inhu li tixtiequ nixtrikom... u jien inħares lejkom biex nisirqikom minn għajnejkom ix-xewqa tagħkom. Wara ħafna mistoqsijiet li nagħmel lilek u lil ħuk, inti turini b'sebgħek daqsxejn ta' pupa, fil-waqt li ħuk jurini b'sebgħu daqsxejn ta' ajruplan **(par. 4)**

(Addattament minn silta minn *Antoloġija Ta' Proża Maltija* ta' A. Cremona)

A. FEHIM IT-TEST*(8 marki)*

1. L-awtur fejn kien jiehu t-tifla? Ikteb il-kliem li juri kemm it-tifla kienet tkun qed tiehu gost. *(par. 1)*

_____ (2)

2. *Dik il-qalb ckejkna, kemm kienet dak iż-żmien timtela b'hena u ferh bix-xejn li illum inti u huk l-inqas hsieb tagħhom!* Fisser din is-sentenza billi tirreferi għal dak li qal l-awtur fit-tieni paragrafu.

_____ (2)

3. Fiex kien ikun medhi hu t-tifla? X'kienet l-aktar biċċa li kienet tferraħ lit-tifel u ġġiegħlu jstaghġeb? *(par. 3)*

_____ (2)

4. Għalfejn it-tfal kienu jharsu b'għajnejn ta' ħniena lejn il-kittieb? Għalfejn l-awtur kien iħares lejhom? *(par. 4)*

_____ (2)

B. GHARFIEN IL-LINGWA*(22 marka)***(i) ANALIŻI TESTWALI**

1. issaħħarni *(par. 1)* tfisser:
tagħmilni saħħar taffaxxinani (1)

2. Ikteb it-tixbiha li biha turi ma' xiex qiegħda titqabbel il-*car*. *(par. 1)*
- _____ (1)

3. Ikteb 2 kelmiet li juru l-emozzjonijiet tat-tfal meta kienu jaraw il-kittieb mgħobbi bil-ħlewwiet. *(par. 2)*
- _____ (2)

4. Ikteb il-frazi li turi li t-tifel kien iżgħar mit-tifla. *(par. 2)*
- _____ (1)

5. L-awtur ma' xiex ixebbah in-nixxiġhat ta' l-ilma? *(par. 3)*
- _____ (1)

(ii) LESSIKU/VOKABULARJU

1. biċċa opra (*par. 3*) tfisser :
biċċa mużika klassika biċċa xogħol (1)
2. Ikteb il-kelma li turi li t-tifel nhar l-Ewwel tas-Sena kien jixtieq li jmur magħhom. (*par. 4*)
_____ (1)
3. daqsxejn ta' pupa (*par. 4*) tfisser :
pupa kbira pupa żghira (1)

(iii) GRAMMATIKA U MORFOLOĠIJA

- 1a. Kont naqbdok minn idejk.
1b. Kont tilgħab magħhom.

Fil-kaxxa ikteb il-verbi taż-żewġ sentenzi. Agħti l-Mamma u l-Għerq.

	VERB	MAMMA	GHERQ
1a.	_____	_____	_____
1b.	_____	_____	_____

(3)

2. Aqleb fis-singular: Kelli qratas u boroż. _____ (2)
3. **Taraġ** huwa nom kollettiv. Ohroġ in-nom kollettiv mill-kliem fil-parentesi :
a. Il-(laringa) _____ li kilt kien tajjeb.
b. Il-(kelmiet) _____ li qal kien importanti. (2)
4. Ikteb sentenza b'kull nom biex turi liema nom huwa Maskil u liema Femminil:
a. id _____
b. ġugarell _____ (2)
5. Aqleb fin-Negattiv :
a. Tessa kibret fi tfajla l-ġmiel tagħha. _____

b. Brian ħares lejn il-vevtrini mimlijin ġugarelli _____
_____ (2)

(iv) SINTASSI (SENTENZI)

- Kompli dawn is-sentenzi billi żżomm l-istess tifsira.
- 1a. Hu jdaħħal it-tfal sħabu jaraw id-dwal ifeġġu mill-irkejjen tal-blat u minn ġewwa l-għar.
b. Il-hbieb tat-tfal kienu jidhlu jaraw _____
_____ (1)

2a. It-tnejn tarakom titilquni, tmorru tiġru tharsu lejn il-vevtrini tal-ħwienet.

b. It-tfal kienu jħobbu _____

_____ (1)

Ċ. L-ASPETT SIMBOLIKU FL-ISFOND LINGWISTIKU POPOLARI

(5 markij)

IDJOMI: IŻ-ŻMIEN U L-HIN/IL-KULURI

Aqra t-tagħrif dwar Nenu u Lucy u aghżel l-idjomi addattati biex, mil-lista mogħtija, timla l-vojt:

(iswed faħam, s-seba' snin tal-ghaks, barra miż-żmien, mdaħħlin fiż-żmien, kull hin u kull mument, mil-lejl għan-nhar, jaraw kollox iswed, m'ghandhomx minuta kwiet, siegħa bl-arloġġ, ma jitiľfux żmien.)

Lucy kienet mibruma ġmielha, iżda Nenu, żewġha, kien donnu _____.

Illum kienu _____ għax kienu jġhoddu mad-disgħin. It-tnejn jiftakru żmien tfulithom iżda l-progress biddel _____ il-mod ta' ghajxien il-

Malti. Meta kienu jrabbu l-familja, qatt ma kienu _____ għax dejjem

kienu jittamaw f'Alla. Għalkemm mgħobbija biż-żmien, xorta _____

f'ġisimhom.

D. HILJET FIL-MALTI KOMUNIKATTIV

(8 markij)

Aghżel *wahda biss* minn dawn u ikteb madwar **60 kelma**:

1. Iddeskrivi l-knisja kif tkun armata minn barra u minn ġewwa dak in-nhar tal-festa.

JEW

2. Ikteb ittra lill-kuġini tiegħek li jinsabu l-Kanada u li ġejjin għall-vaganzi tas-Sajf biex tgħidilhom dwar fejn beħsiebek iddawwarhom meta tiltaqgħu.

Tinsiex tikteb l-indirizz tiegħek u tiffirma ismek.

E. PROĠETT- TIFTIX- TRAWWIM KULTURALI- FOLKLOR

(10 markij)

Aghżel suġġett li hadt gost ftittex dwaru meta hdimt fuq il-proġett u ikteb fuqu f'madwar 50 kelma.

F. (i) LETTERATURA - Poeżija

(12-il marka)

Wieġeb il-mistoqsijiet **KOLLHA** ta' A, B, Ċ.

A. Nadriet 1

Xbieha tal-ħsieb li tgħix fl-għoli tas-sema,
taħrab is-sħab, il-lejl u d-dlamijiet,
inti ħudni 'l bogħod ningħażel minn das-swied
ta' qalb li nħoss, li tqil kuljum jingema'.

- (i) Minn liema poeżija hi meħuda s-silta miktuba minn Ninu Cremona? _____
- (ii) Din il-poeżija hija (sunett, saffika, elegija)? _____
- (iii) Lil min qed jindirizza l-poeta? _____
- (iv) Mis-silta l-poeta jinħass:
ferħan imdejjaq (4)

B.

Il-poeżija *Ritratt Ta' Toninu Man-Nanna* ta' Anastasju Cuschieri turi d-differenza bejn in-Nanna u Toninu. Ikteb dwarhom f'madwar 5 linji.

(5)

Ċ. Aktar Nadriet Poetiċi

Aghżel poeżija **WAHDA** mil-lista. Ikteb f'madwar 5 linji l-ħsieb tal-poeżija.

Distanza - Tarcisio Zarb, *Il-Ħerża* - Marjanu Vella, *Tristis Est Anima Mea* - Rużar Briffa, *Dik Mewġa!* - Anastasju Cuschieri, *Xmara Ħamra, Bruka Xiħa* - Victor Fenech, *Raħal Twelidi* - Karmenu Vassallo, *Il-Kebbies Tal-Fanali* - Anton Buttigieg, *Xiħa* - Mary Meylak

Isem il-poeżija _____

Il-ħsieb tal-poeżija _____

_____ (3)

F. (ii) LETTERATURA - Proża

(5 marki)

Wieġeb mistoqsija A jew B

A. Fra Martin u novelli oħra ta' Ġużè Chetcuti

Wieġeb il-mistoqsijiet :

In-nies tal-Qammiegh wara nżul ix-xemx il-biċċa l-kbira minnhom jingabrulek id-dar u ma johorgulekx qabel isebbaħ l-ghada fil-ghodu. Imma dak in-nhar, in-nies baqghet titnikker barra. L-arja f'dak il-ħin ta' fil-ghaxija kienet mielsa u friska, u ma' kull min tiltaqa', nisa, irġiel u tfal, kulhadd kien jidher ferħan, wiċċu għad-dawl.

1. Minn liema novella hija meħuda s-silta? _____ (1)

2. X'kienet il-ġurnata meta n-nies baqghet barra? _____ (1)

3. 'Ma kinitx lejla!' Ghid fi tliet linji għaliex Fidiel jghid dan il-kliem.

_____ (3)

JEW

B. Stejjer Minn Tarf Ir-Raħal ta' Ġorġ Borg

Wieġeb il-mistoqsijiet :

Malli l-ghada fil-ghodu nstemgħet l-aħbar li mal-lejl mietet is-sinjura, ir-raħal kollu għela għaliha u t-tfal damu iżjed minn ġimgħa qabel ma reġġhu ngemgħu fil-misraħ.

1. Minn liema storja hija meħuda s-silta? _____ (1)

2. X'kienu jagħmlu t-tfal meta jmorru l-misraħ? _____ (1)

3. Fi 3 linji ikteb il-ġrajja ta' din l-istorja. _____ (1)

_____ (3)

F. (iii) LETTERATURA - Meta Jaqa' ċ-Ċpar ta' Trevor Żahra *(10 marki)*

Aghżel **WAHDA**

- 1. F'madwar 10 linji, irrakkonta l-avventura li għaddew minnha t-tfal meta dahlu fiċ-ċpar u sabu ruhhom f'Malta tal-passat.
- 2. Trevor Żahra jlaqqagħna ma' karattri ħelwin ta' tfal Maltin. Aghżel karattru minnhom u iktieb dwaru f'madwar 10 linji.

Ġ. KOMPONIMENT *(20 marka)*

Ikteb madwar 150 kelma dwar **WIEHED** minn dawn. (Ikteb fuq karta separata.)

- 1. L-ewwel snin ta' hajti.
- 2. Il-kap ta' l-iskola bagħtet għalik u talbitek tikteb rapport deskrittiv dwar attività importanti li nżammet l-iskola matul is-sena skolastika.
- 3. Jien par żarbun li ninsab għand l-iskarpan biex isewwini. Aghţi deskrizzjoni ta' l-iskarpan, tal-ħanut u tan-nies deħlin u ħerġin biż-żraben għat-tiswija.
- 4. Il-programmi li nħobb insegwi fuq it-televiżjoni.
- 5. Nistenna fil-kju u nosserva madwari. (Il-kju ma jfissirx biss meta tkun qed tistenna l-karozza.)

